

บทที่ ๑

บทนำ

ความเป็นมาของปัญหาและวัตถุประสงค์

อุตสาหกรรมน้ำมันพืช เป็นอุตสาหกรรมการผลิตที่มีวัตถุประสงค์ เป็นผลิตภัณฑ์ทางเกษตรกรรมและมีส่วนสำคัญต่อการพัฒนาอุตสาหกรรมของประเทศ ทั้งนี้ เพราะประเทศไทยเป็นประเทศเกษตรกรรม การพัฒนาอุตสาหกรรมที่ใช้ผลิตภัณฑ์ทางเกษตรกรรมจะเป็นทางก่อให้เกิดมูลค่าเพิ่มให้กับทรัพยากรธรรมชาติ ซึ่งเป็นผลก่อให้เกิดรายได้และสร้างฐานะทางเศรษฐกิจของประเทศให้มั่นคงยิ่งขึ้น

อุตสาหกรรมน้ำมันพืชในประเทศไทยมีมานานแล้ว โรงงานที่ขออนุญาตทะเบียนจัดตั้งกับกระทรวงอุตสาหกรรมมีจำนวนเพิ่มขึ้นเป็นลำดับ ส่วนใหญ่เป็นโรงงานขนาดย่อม และมีโรงงานขนาดใหญ่เกิดขึ้นโดยได้รับการส่งเสริมการลงทุนจากสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการลงทุน นับได้ว่าอุตสาหกรรมการผลิตน้ำมันพืชมีความเจริญก้าวหน้าเป็นลำดับ กรรมวิธีในการผลิตได้มีการพัฒนาให้ทันสมัยจากรีการบีบอัดน้ำมันออกด้วยเครื่องจักร มาเป็นการสกัดด้วยสารละลายเคมี และการทำให้เป็นน้ำมันพืชบริสุทธิ์ตามกรรมวิธีและเทคนิคใหม่ ๆ

น้ำมันพืชเป็นสินค้าที่มีประโยชน์และใช้กันอย่างกว้างขวาง ทั้งในด้านการบริโภคและใช้เป็นวัตถุดิบด้านอุตสาหกรรมต่าง ๆ นอกจากนี้กากซึ่งเป็นผลพลอยได้จากการผลิตน้ำมันพืชยังใช้ประโยชน์ในการผลิตอาหารสัตว์ได้อีกด้วย ความนิยมในการบริโภคน้ำมันพืชมีเพิ่มขึ้นมากในระยปี ๒๕๑๖ เนื่องจากการเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจและภาวะเงินเฟ้อ เป็นผลให้ราคาสินค้าเพิ่มสูงขึ้น ราคาน้ำมันหมูได้ขึ้นราคาจากปกติโลกประมาณ ๘ บาทเป็น ๑๒-๑๖-๑๘-๒๐-๒๒ บาท ในช่วงเวลา ๖-๘ เดือน ราคาน้ำมันพืชได้เพิ่มขึ้นจากอัตราละ ๑๐.๕๐ บาทเป็น ๑๔-๑๖-๑๘-๒๒ บาท สาเหตุที่ราคาน้ำมันหมูเพิ่มขึ้นเพราะปริมาณผลผลิตน้ำมันหมูไม่อาจสนองความต้องการของผู้บริโภคที่เพิ่มขึ้นในอัตราที่สูงกว่า ทั้งนี้ เพราะรัฐบาลมีนโยบายส่งเสริมการเลี้ยงหมูให้ได้เนื้อมากขึ้นทำให้ส่วนที่เป็นมันลดลง ประกอบกับน้ำมันหมูมีกรดไขมันสูง ซึ่งเป็นอันตรายต่อร่างกาย จึงทำให้ประชาชนหันมาบริโภคน้ำมันพืชเพิ่มขึ้น แทนการบริโภคน้ำมันหมู

เนื่องจากมีผู้หันมานิยมบริโภคน้ำมันพืชกันมาก และเกิดปัญหาการขาดแคลนน้ำมันพืช ทำให้ราคาน้ำมันพืชขึ้นไปถึงลิตรละ ๒๒-๒๔ บาท จนกระทั่งกระทรวงพาณิชย์ต้องประกาศควบคุมราคาจำหน่ายน้ำมันพืชเมื่อวันที่ ๔ มกราคม ๒๕๑๗ ให้จำหน่ายในราคาลิตรละ ๒๒ บาท สาเหตุที่ราคาน้ำมันพืชเพิ่มสูงขึ้น กล่าวกันว่าผู้ผลิตหาซื้อวัตถุดิบมาผลิตได้น้อยและราคาสูงมาก ขณะเดียวกันได้มีผู้รับการส่งเสริมการลงทุนจากสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการลงทุนเพิ่มขึ้นมากหลายราย จึงทำให้สนใจปัญหาต่าง ๆ ที่จะเป็นอุปสรรคต่อผู้ผลิต เช่น ปัญหาด้านการผลิต ปัญหาด้านการตลาด ปัญหาด้านนโยบายของรัฐบาล และปัญหาอื่น ๆ ผู้เขียนจึงมีจุดมุ่งหมายที่จะศึกษาความเป็นมาของอุตสาหกรรมน้ำมันพืชที่เกี่ยวกับการผลิตและตลาด โดยศึกษาข้อเท็จจริงที่เกี่ยวข้องกับอุตสาหกรรมน้ำมันพืชที่ใช้สำหรับบริโภค เช่น ชนิดของวัตถุดิบที่ใช้ ปริมาณอุปทานของวัตถุดิบเหล่านั้น ราคา กรรมวิธีการผลิต ต้นทุนการผลิต ผู้ผลิต ขนาดการลงทุน สภาพตลาด การค้าที่เกี่ยวข้องปริมาณการนำเข้าและส่งออก และศึกษาหาปริมาณความต้องการน้ำมันสำหรับบริโภคในประเทศ โดยศึกษาจากปริมาณการบริโภคน้ำมันพืชและปริมาณการบริโภคน้ำมันหมู เพื่อศึกษาแนวโน้มการขยายตัวของความต้องการบริโภคน้ำมันในประเทศจากการสร้างแบบจำลองเพื่อใช้พยากรณ์

รายงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ผลงานวิจัยของกลุ่มศึกษาเศรษฐกิจ (Economic Studies Group) ของสถาบันวิจัยวิทยาศาสตร์ประยุกต์แห่งประเทศไทย ได้ทำการวิจัยเพื่อให้ข้อมูลเกี่ยวกับผลผลิตน้ำมันพืช การผลิตและการบริโภคน้ำมันพืชชนิดต่าง ๆ ตลอดจนจากน้ำมันพืชเหล่านั้น ในปี พ.ศ. ๒๕๑๓ และทำการวิจัยโครงสร้างของอุตสาหกรรมและนโยบายของรัฐบาลต่ออุตสาหกรรมน้ำมันพืช

ผลงานวิจัยอุตสาหกรรมน้ำมันพืชโดยนายประดิษฐ์ รั้งสฤษฏ์กุล กองวิจัยสินค้าและการตลาด กรมเศรษฐกิจการพาณิชย์ ได้ทำการวิจัยเกี่ยวกับภาวะการผลิตและการค้าในประเทศ การผลิตและการค้าของโลก และได้ทำการสำรวจวิจัยเกี่ยวกับผลผลิตน้ำมันพืชในปี ๒๕๑๗-๒๕๑๘ และปัญหาต่าง ๆ

ผลงานวิจัยตามโครงการอุตสาหกรรมที่ใช้ผลิตผลทางเกษตร โดยฝ่ายวิศวกรรม กองเศรษฐกิจอุตสาหกรรม กระทรวงอุตสาหกรรม เรื่องอุตสาหกรรมน้ำมันพืช/กากสำหรับอาหารสัตว์ ได้ทำการสำรวจวิจัยเกี่ยวกับโครงสร้างของอุตสาหกรรมน้ำมันพืช เทคนิคและ

ทฤษฎีวิธีการผลิต ต้นทุนการผลิต และปัญหาต่าง ๆ

จากผลงานวิจัยต่าง ๆ นี้ได้ให้ประโยชน์อย่างมากในการศึกษาริชัยโดยเฉพาะ เป็นพื้นฐานในการศึกษา ภาวะการผลิตและตลาดของอุตสาหกรรมน้ำมันพืช และใช้ เป็นแนวทางในการเขียนวิทยานิพนธ์นี้ แต่รายงานวิจัยที่เกี่ยวข้องดังกล่าวไม่ได้มีการศึกษาแนวโน้มความต้องการบริโภคน้ำมันในประเทศ และแนวโน้มการบริโภคน้ำมันพืช

ขอบเขตของการศึกษา

ในการศึกษาเกี่ยวกับปริมาณความต้องการบริโภคน้ำมันในประเทศปริมาณการบริโภคน้ำมันพืช และปริมาณการบริโภคน้ำมันหมู มีจุดมุ่งหมายเพื่อศึกษาแนวโน้มการขยายตัว ซึ่งจะต้องอาศัยการเปรียบเทียบเหตุการณ์หลาย ๆ ปี เพียงพอที่จะเห็นแนวโน้มการเปลี่ยนแปลงได้ จากการศึกษาปรากฏว่าผู้ผลิตไม่สามารถให้ข้อมูลในอดีตที่ผ่านมาเป็นเวลาหลาย ๆ ปีได้ และผู้ผลิตมีอยู่จำนวนมากตั้งอยู่ในจังหวัดทางภาคใต้ จังหวัดใกล้เคียงกรุงเทพมหานครและในเขตกรุงเทพมหานคร การรวบรวมตัวเลขให้ถูกต้องจึงเป็นการยากที่จะกระทำได้ ดังนั้น จึงใช้วิธีการประมาณจากวัตถุดิบที่ใช้โดยศึกษาความเป็นไปได้จากงานวิจัยที่เกี่ยวข้องซึ่งได้กล่าวไว้ในบทที่ ๔ เรื่องการวิเคราะห์เชิงคณิตศาสตร์

ประโยชน์ที่ได้จากการวิจัย

ในการศึกษานี้ทำให้ทราบถึงโครงสร้างของอุตสาหกรรม สภาพการผลิตและตลาดของอุตสาหกรรมน้ำมันพืช การประมาณความต้องการบริโภคน้ำมันในประเทศ ในปี ๒๕๒๒-๒๕๒๔ เปรียบเทียบปริมาณการบริโภคน้ำมันพืช และปริมาณการบริโภคน้ำมันหมูในช่วงเวลาเดียวกัน ตลอดจนปัญหาต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นและข้อเสนอแนะ สามารถที่จะนำไปใช้ในการวางแผนการผลิตและช่องทางการจำหน่ายน้ำมันพืช เพื่อแก้ไขปัญหาด้านกำลังผลิตและเพื่อเสริมสร้างให้เกิดประโยชน์ทางเศรษฐกิจ เป็นการพัฒนาอุตสาหกรรมให้ก้าวหน้ายิ่งขึ้น

วิธีค้นคว้าและวิจัย

การศึกษาโดยค้นคว้าข้อมูลจากงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เอกสารทางวิชาการจากหน่วยงานราชการต่าง ๆ เช่น กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ กระทรวงอุตสาหกรรม กรมเศรษฐกิจการ

พาณิชย์ กรมการค้าภายใน กรมศุลกากร กองเศรษฐกิจอุตสาหกรรม กองบริการอุตสาหกรรม
กองเศรษฐกิจการเกษตร และจากบทความที่พิมพ์เผยแพร่ ตลอดจนการสอบถามผู้ผลิตบางราย